

Erfgoededucatie
een vak apart

Beelden van
een gegoede
familie

Verhalen over
de Gouden
Peelhelm

► Twee tentcircussen doen er alles aan doen om de Nederlandse circuscultuur te behouden. Eén van die circussen heeft zijn wortels in Brabant. Zie pagina 24.

Inhoud

Erfgoededucatie in beweging	4
Het succes van Historische Geografie Brabant	10
Levendig Brabant en het provinciaal erfgoedbeleid	12
Verhalen over de Gouden Peelhelm	20
Circus Harlekino, reizend Brabants immaterieel erfgoed	24
Een gegoede familie op glasnegatieven	30
Op bezoek bij Vincent in Nuenen	34
Landgoed Boschdal, een vergeten verleden	35
Beeldverwanten	36
Onderscheidingen Brabants Heem	38
Agenda en jubilea	42

Van vrijwilligers, voor vrijwilligers

Geachte lezer,

Erfgoededucatie is een vak apart, zo betoogt Rolf Vonk in deze uitgave van De Koerier. Heemkundekringen realiseren zich vaak onvoldoende welke ingrediënten er nodig zijn om tot goede erfgoededucatie te komen. In zijn artikel noemt hij de veelzijdigheid van erfgoededucatie als een onuitputtelijke rijkdom voor het onderwijs.

In 'Levendig Brabant 2030' geeft de provincie aan wat haar beleid zal zijn voor cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd. Hoe dat eruitziet en welke opmerkingen ze daarbij heeft, daarover schrijft Ineke Strouken.

In Helenaveen werd 114 jaar geleden een gouden helm uit de Romeinse tijd gevonden in het veen. De meningen tussen wetenschappers en leden van de plaatselijke Historische Werkgroep Grashoek lopen nogal uiteen. Op een symposium hoopt de werkgroep de discussie een nieuwe wending te kunnen geven.

Met Historische Geografie Brabant werkt een groeiend aantal heemkundekringen en historische verenigingen samen. Theo Cuijpers geeft inzicht daarin. Heel bijzonder tenslotte zijn de glasnegatieven van de familie Dor, stichter van de zinkfabriek in Budel. Het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven heeft die in bezit gekregen.

Veel leesplezier!

Zeeland, september 2024

Tjeu van Ras

tjeuvanras@brabantsheem.nl

De volgende uitgave van De Koerier komt uit in december 2024. Kopij dient uiterlijk maandag 18 november 2024 binnen te zijn.

Erfgoededucatie in beweging

Studenten van Pabo Avans uit Breda verkennen de inhoud van lesprojecten voor erfgoededucatie en de wijze waarop zij zich verhouden tot de verschillende vakgebieden in het onderwijscurriculum (Foto: Erfgoed Brabant/Rolf Vonk)

Kansen voor lokaal erfgoed in het onderwijscurriculum

door Rolf Vonk

Dat erfgoededucatie méér is dan enkel een geschiedenisles, spreekt voor zich. Toch blijkt uit gesprekken met heemkundekringen dat zij zich vaak onvoldoende realiseren welke ingrediënten er nodig zijn om tot goede erfgoededucatie te komen of dat zij teleurgesteld zijn als de lesbrief die zij met zoveel passie ontwikkeld hebben, niet omarmd wordt door het lokale onderwijsveld.

Erfgoededucatie is een vak apart. Dat blijkt ook uit de hoofdbreken die de positie van erfgoededucatie-experts bezorgt bij de huidige actualisatie van het onderwijscurriculum. Die actualisatie vraagt om een vertaalslag naar de praktijk en dat biedt komende jaren volop kansen voor het lokale Brabantse erfgoed- en onderwijsveld.

Erfgoededucatie

Met erfgoededucatie leren leerlingen over en met materieel en immaterieel erfgoed via gerichte instructie. Aan de hand van sporen uit het verleden doen zij kennis en vaardigheden op. Daarmee krijgen ze handvatten om verbanden te zien, hun omgeving te onderzoeken en ontwikkelen zij inlevingsvermogen en persoonlijk, cultureel en historisch bewustzijn. Door te reflecteren op erfgoed kunnen leerlingen aan het verleden én het heden betekenis toekennen en het waarderen. Omdat dit altijd in interactie met de leefomgeving van de leerling gebeurt, zou je ook kunnen spreken van 'omgevingsonderwijs'.

Sporen uit het verleden en de daaraan verbonden verhalen vormen een belangrijke bron voor erfgoededucatie. Grever & Van Boxtel (2014), dat landelijk onderzoek doet naar geschiedenisonderwijs en erfgoededucatie, stelt dan ook: “Als erfgoed gekoppeld is aan geschiedenisonderwijs kan het bijdragen aan de ontwikkeling van historisch besef. Erfgoed komt echter ook aan bod in andere domeinen of in vakoverstijgende projecten.” Daarmee geven zij aan dat erfgoededucatie verder gaat dan een geschiedenisles. Heel plat gezegd: geschiedenisles gaat over de wereld van toen, erfgoededucatie gaat over de wereld van nu.

Erfgoededucatie gaat verder dan een geschiedenisles

Het onderwijscurriculum

Vanuit de gedachte dat betekenisgeving centraal staat, maakt erfgoededucatie in het onderwijscurriculum deel uit van het leergebied Kunstzinnige Oriëntatie. Het ontstaan van de marktplaatsen voor kunst en cultuur in de provincie Noord-Brabant heeft in belangrijke mate bijgedragen aan het verstevigen van de positie van erfgoededucatie en de toepassing daarvan in het onderwijs. De benadering vanuit het leergebied Kunstzinnige Oriëntatie blijkt inmiddels te smal en discussies over de inhoud van erfgoededucatie hebben geleid tot het verschuiven van de focus van louter waardering van erfgoed naar kritisch onderzoek. Bij de actualisatie van het onderwijscurriculum wordt momenteel dan ook ingezet op de koppeling van erfgoed met zowel kunst en cultuur als wereldoriëntatie en burgerschap.

Vertaalslag

Je kunt de veelzijdigheid van erfgoededucatie zien als een onuitputtelijke rijkdom voor het onderwijs om mee aan de slag te gaan. Overal zijn haakjes te vinden om erfgoededucatie aan op te hangen. Omdat het over de eigen omgeving van de leerling gaat, is erfgoededucatie toepasbaar in elke onderwijssituatie. De wens om bij de actualisatie van het onderwijscurriculum voor mens en maatschappij meer ruimte te laten voor het inzetten van lokaal erfgoed in het onderwijs klinkt dan ook enorm aantrekkelijk voor erfgoedinstellingen.

📌 In de gemeente Meierijstad sloegen heemkundekring Vehchele, Bibliotheek Meierijstad, Taalbeleving en Cultuurkade de handen ineen om een erfgoededucatieproject te ontwikkelen voor 80 jaar Bevrijding in september 2024. Uit een behoeftepeiling in het lokale onderwijsveld bleek dat men op zoek was naar een combinatie van erfgoededucatie en burgerschap. Door de inzet van historische bronnen, morele dilemma's en betekenisgeving in het heden sluit dit erfgoededucatieproject aan bij de vakgebieden geschiedenis, burgerschap en taal, kunst. (Foto: NOBB/Evelien Lucius)

In de historische referentiekaders voor 'tijd en ruimte' (vakgebieden geschiedenis en aardrijkskunde) wordt zodoende meer verbinding gemaakt tussen de lokale omgeving, haar geschiedenis en erfgoed.

Dat vraagt echter nog om een flinke vertaalslag in de onderwijsprogramma's. Landelijk houdt de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO), het expertisecentrum voor het onderwijscurriculum zich met dat vraagstuk bezig. Met behulp van een monitor onderzoeken zij regelmatig de staat van het onderwijs, waaronder erfgoededucatie. ➤

Het aanbod op het gebied van erfgoededucatie is volgens de monitor van SLO (2022) groot en divers en er zijn verschillende manieren waarop het wordt ontsloten. Er is bovendien onvoldoende zicht op de afname, de kwaliteit en de doelmatigheid van dat aanbod. Erfgoed Brabant speelt als provinciaal erfgoedhuis in samenwerking met haar landelijke collega's en de lokale marktplaatsen voor kunst en cultuur een belangrijke rol in de noodzakelijke vertaalslag van het nieuwe onderwijscurriculum naar het Brabantse onderwijs- en erfgoedveld. Momenteel staan er verkenningen gepland in het landelijk vakoverleg en met Brabantse marktplaatsen over de wijze waarop dat concreet vorm kan krijgen in bijvoorbeeld leerlijnen, voorbeeldmateriaal of kwaliteitscriteria.

Het aanbod op het gebied van erfeducatie is groot en divers

◀ Erfgoed Brabant ontwikkelde samen met Beam it up, in opdracht van Kasteel Helmond, 'Memes uit Helmond'. Burgerschap en erfgoededucatie staan centraal in dit lesproject dat als voorbeeld kan dienen voor heemkundekringen die jongeren willen bereiken.

(Foto: Erfgoed Brabant/Imke Donkers)

Heemkundekringen en erfgoededucatie

Actualisatie van het onderwijscurriculum lijkt voor erfgoedgemeenschappen misschien een ver-van-mijn-bed-show. Erfgoed Brabant wil heemkundekringen hierin faciliteren. Dat betekent dat wij in eerste instantie heemkundekringen professionaliseren in erfgoededucatie. Zo heeft de tweedelige cursus 'Erfgoededucatie: de basis' en 'Erfgoededucatie maken' in Gemert-Bakel en Meierijstad al geleid tot succesvolle lesprojecten voor erfgoededucatie, waarbij heemkundekringen niet alleen inhoudelijk en vanuit hun eigen expertise aan de slag zijn gegaan, maar ook aan hun lokale netwerk, hun positie in de gemeenschap, duurzaamheid en draagvlak konden werken. Zo ontstond een win-winsituatie.

Verwachtingen

Erfgoed Brabant heeft de opdracht om als provinciaal erfgoedhuis het vrijwillige erfgoedveld te ondersteunen met advisering of in professionalisering. We vragen daarbij om commitment vanuit je organisatie en bespreken vooraf je verwachtingen. Als heemkundekring moet je er rekening mee houden dat het ontwikkelen van erfgoededucatie tijd en geld kost. Reken op minimaal anderhalf jaar ontwikkeltijd voor een gedegen project. Voor de kostendekking zijn er meerdere mogelijkheden, maar ga actief op zoek naar sponsors. Wij ondersteunen je bij het vinden van je weg in het lokale erfgoed- en onderwijsveld, wat de draagkracht en de duurzaamheid van je project zal vergroten. ■

Heb je interesse in advisering aan of professionalisering van je heemkundekring op het gebied van erfgoededucatie? Neem dan contact op met rolfvonk@erfgoedbrabant.nl.

Levendig Brabant en het provinciaal erfgoedbeleid

🏠 Anne Maria van de Wetering werd in 1864 getroffen door de bliksem en had daarna genezende handen. Door te strijken kon ze reuma, jicht en kramp genezen. Door een kunstwerk, wandeltochten en een gebakje leeft het verhaal voort in Middelbeers. (foto: Ton Fischer)

door Ineke Strouken

De provincie ontwikkelt een eigen erfgoedbeleid. Het provinciale beleidskader voor de komende jaren heeft als titel: 'Levendig Brabant 2030, integraal beleidskader cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd'. Wat betekent dit voor Brabants Heem, de heemkundekringen en de immaterieel erfgoedgemeenschappen?

Het beleidskader 'Levendig Brabant' schetst de hoofdlijnen van het provinciaal beleid de komende tijd. Het beleid is erop gericht om een aantrekkelijk leef-, woon-, en verblijfsklimaat in stand te houden en te versterken. Het provinciebestuur wil nog meer inwoners, werknemers en bezoekers van Brabant laten genieten van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijdsaanbod. Het accent ligt op de maatschappelijke impact die de provincie wil bewerkstellingen voor alle inwoners van Brabant. De provincie legt daarbij verbindingen tussen cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd en onze maatschappelijke opgaven. Van de vier sectoren wordt verwacht om integraal, in nauwere samenhang te gaan werken, elkaars krachten te benutten, slimme cross-overs te laten ontstaan en oog te hebben voor de eigen identiteit.

Waarde van erfgoed

Op zich is dit een goed streven, alleen blijft het na het lezen van de beleidsnota vaag hoe de provincie dit 'integraal, in nauwere samenhang werken' dan concreet ziet. Daarvoor ontwikkelt de provincie nu een uitvoeringsplan. De sectoren sport en vrijetijd zijn goed uitgewerkt. Cultuur is vooral opgevat als kunst, terwijl cultuur zoveel meer is. Erfgoed komt niet goed uit de verf. Ik zie geen nieuwe inzichten. Het Verdrag van Faro wordt genoemd, maar de kansen die Faro biedt worden niet benut. Terwijl het belang van erfgoed wel gezien wordt. ➤

Op pagina 23 staat: 'De intrinsieke waarde van erfgoed gaat vooral over de cultuur-historische betekenis: het verhaal dat vertelt over ons verleden en dat ons maakt tot de Brabanders die wij nu zijn. De aanwezigheid van erfgoed en de betrokkenheid van mensen hierbij vergroot de leefbaarheid, gemeenschapsgevoel, verbindt, geeft identiteit, maakt trots, inspireert en biedt houvast in onzekere tijden. Daarom is behoud van erfgoed en haar verhalen belangrijk.' Ook de zorgen om erfgoed worden in de beleidsnota genoemd: een oververtegenwoordiging van senioren en te weinig inclusief.

Bekaaid

Heemkunde en immaterieel erfgoed komen er bekaaaid vanaf. De heemkundekringen staan er tweemaal kort in (op pagina 15 en 71). Immaterieel erfgoed wordt wel als onderdeel van erfgoed genoemd, maar nergens gaat het over de vele immaterieel erfgoedgemeenschappen. Terwijl de grote rijksmonumenten worden genoemd, is niet te lezen dat de Brabantse bloemencorso's, het ambacht van molenaar en de traditionele bevloeiing van graslanden op de Pelterheggen bij Bergeijk, op de internationale UNESCO Representatieve Lijst van Immaterieel Erfgoed van de Mensheid staan. Onder levendig Brabant versta ik dat er veel in Brabant gebeurt en dat daar veel mensen bij betrokken zijn en meedoen.

Bij heemkunde, lokale geschiedbeoefening en vooral bij immaterieel erfgoed zijn heel veel mensen betrokken. Deze twee werkvelden maken voor een groot deel de levendigheid van Brabant uit. In het uitvoeringsplan krijgen deze erfgoedsectoren hopelijk de rol die hen toekomt.

Wat kunnen de heemkundekringen en de immaterieel erfgoed gemeenschappen met dit beleidskader? Hoe kunnen ze bijdragen aan de uitvoering van het provinciaal beleid? Welke kansen biedt het de erfgoedsector? Om te beginnen een paar opmerkingen. Erfgoed is meer dan een instrument om hedendaagse problemen op te lossen. Erfgoedorganisaties zijn belangrijk, omdat zij materieel en immaterieel erfgoed behouden en doorgeven aan volgende generaties.

Heemkunde en immaterieel erfgoed komen er bekaaaid vanaf

De losstaande middeleeuwse toren buiten Oostelbeers is door samenwerking van erfgoed, kunst en de gemeente omgetoverd tot een betekenisvolle historische herinneringsplek.
(foto Ineke Strouken)

Zonder heemkundekringen zouden wij veel minder weten over de geschiedenis van onze plaats en zou kennis hierover niet bewaard blijven. Niemand wil wonen in plaatsen waar geen immaterieel erfgoed is. Dat mag weleens gewaardeerd worden. Dat de sector nog weinig ervaring heeft met samenwerkingen buiten de erfgoedsector, zoals op pagina 75 staat, daar ben ik het niet mee eens. Kijk naar de activiteiten die bijvoorbeeld op het Brabants Erfgoed Weekend worden georganiseerd of naar het Bloemencorso Zundert en de Brabantsedag in Heeze.

Maar alles kan beter en lokaal erfgoed moet voor en van iedereen worden. Samenwerken met andere sectoren biedt altijd voordelen. De uitvoering van 'Levendig Brabant' is een proces en wij moeten nadenken wat de rol van Brabants Heem en de lokale erfgoedorganisaties hierin is. Brabants Heem is de spreekbuis van de heemkundekringen bij de provincie. Het is haar taak om het belang van het werk van de kringen onder de aandacht te brengen.

Omgevingskwaliteit

In het beleidskader staat het belang van erfgoed bij het versterken van de omgevingskwaliteit het best beschreven. De omgevingskwaliteit bestaat voor een belangrijk deel uit de cultuurhistorische waarden in de leefomgeving. Het verhaal van het verleden en de sporen hiervan vormen de identiteit van een gebied. De historische gelaagdheid draagt bij aan de aantrekkelijkheid van het landschap. Door erfgoed als uitgangspunt te nemen en in een vroeg stadium te betrekken bij ruimtelijke plannen versterk je de omgevingskwaliteit en de leefbaarheid van een gebied. De kennis van heemkundekringen is hierbij van wezenlijk belang en de inbreng van hun expertise een vereiste.

Een andere invalshoek die in het beleidskader wordt beschreven zijn de verhaallijnen die de provincie een aantal jaren geleden geïntroduceerd heeft: religieus, bestuurlijk, bevochten en innovatief erfgoed. Ik voeg daar altijd een vijfde verhaallijn

De Bloemen-corso's zijn een voorbeeld van Levendig Brabant. Iedereen is erbij betrokken. (foto Erwin Martens, Bloemencorso Zundert)

aan toe: het agrarisch erfgoed. Door van verhaallijnen uit te gaan kun je gemakkelijk naar samenwerkingen buiten de erfgoedsector zoeken. Een voorbeeld is het Brabants Kloosterpad, een wandel- en fietstochtnetwerk langs kloosters en abdijen. Dit is een mooi voorbeeld van samenwerking tussen erfgoed, vrijetijd, cultuur en sport en ook eens goed voor de horeca. Op kleinere schaal zijn de verhaallijnen een gemakkelijk middel om erfgoed toegankelijk te maken en te laten beleven.

Concrete vertaling

Om de concrete vertaling van Levendig Brabant te kunnen maken, heb ik gekeken naar de gemeente waar ik woon: Oirschot. In onze gemeente hebben wij het geluk dat wij een enthousiaste en deskundige erfgoedambtenaar hebben. Er is een erfgoednota, een kerkenvisie, een omgevingsplan en beleid voor immaterieel erfgoed. De erfgoedorganisaties hebben zich verenigd in het Erfgoed Platform. ➤

Hierin hebben, behalve de organisaties tot behoud van monumentaal, groen, roerend en immaterieel erfgoed, ook de twee heemkundekringen en Visit Oirschot zitting. De wens van de gemeente is om te komen tot een museum Oirschot waar het verhaal van hoe deze gemeente ontstaan en gegroeid is verteld wordt. Dit museum moet overal in de gemeente voor inwoners en bezoekers zichtbaar en beleefbaar zijn.

Hoe kun je als Erfgoed Platform de ambities van Levendig Brabant lokaal concreet te maken? Eigenlijk is dat niet door één groot project, maar door vele kleine activiteiten.

Activiteiten van de gilden in Brabant dragen bij tot de levendigheid van de provincie.
(foto: Ton Fischer)

Hoe kun je de ambities van Levendig Brabant concreet maken?

De Heemkundekring Den Beerschen Aard is erg goed om historische herinneringsplekken weer van betekenis te maken via kunst. Een voorbeeld is het verhaal van de Beerse strijster, een vrouw die nadat ze door de bliksem was getroffen genezende krachten had. Op de plek waar de bliksem de vrouw trof, staat nu een kunstwerk en de plaatselijke bakker heeft er een gebakje, dat in de verschillende restaurants wordt geserveerd, ontwikkeld. Het museum in Oirschot heeft een speciale werkgroep die in verzorgingshuizen optreedt om in het dialect en met voorwerpen uit het museum te vertellen over vroeger. De Stichting Behoud Erfgoed Oirschot is bezig een overzicht te maken van belangrijke historische zandpaden en bomen. Hierbij wordt samengewerkt met de plaatselijke afdeling van de IVN die rondleidingen verzorgt en Visit Oirschot waar je de informatie kunt krijgen. Er wordt dus al veel samengewerkt met andere sectoren.

Maar het kan beter. Oirschot is een nog voornamelijk 'witte' gemeente. Maar ook hier wonen mensen die gevlucht zijn voor oorlogsgeweld. Het thema van het Erfgoed Weekend Onderweg! paste hier heel goed bij. Toch is daar niets mee gedaan. Op de Markt staat een groot pand al jarenlang leeg. Om jongeren te bereiken, zou je daar een geweldige pop-up tentoonstelling kunnen maken met wat jongeren zelf zien als hun erfgoed. Bij de herinrichting van de Markt werd onvoldoende rekening gehouden met het erfgoed. Onder de fontein die gepland is zou je met een glasplaat een zichtbaar ondergronds depot met bodemvondsten kunnen maken en de speelplek kan door kunstenaars ingericht worden met een knipoog naar het erfgoed.

In elke gemeente is genoeg te bedenken

Met een beetje nadenken is in elke gemeente genoeg te bedenken. In de Koerier zullen we de komende nummers aandacht besteden aan inspirerende voorbeelden en die ook koppelen aan maatschappelijke opgaven. ■

Verhalen over de Gouden Peelhelm

door Tjeu van Ras

De vondst is al 114 jaar geleden gedaan, in 1910. In het hoogveen van Helenaveen werd een Romeinse helm gevonden, de Gouden Peelhelm. Over de vindsters, de herkomst en over de vraag hoe de helm en andere archeologische vondsten doen nog steeds verschillende verhalen de rondte. De meningen tussen wetenschappers en leden van de plaatselijke Historische Werkgroep Grashoek lopen – zacht gezegd – nogal uiteen. Op 10 oktober is er een symposium over de Gouden Peelhelm.

Hans van Laarschot, oud-archivaris van Peelland en Huub Kluijtmans, lid van de werkgroep uit Grashoek laten in restaurant d'Ouwe Peel in Helenaveen horen dat ze er bijna een levenstaak van gemaakt hebben om de geschiedenis van de Gouden Helm zo volledig mogelijk te krijgen. De een, Van Laarschot, is groot kenner van het hele gebied, de ander, Kluijtmans trad in de voetsporen van zijn vader Leo Kluijtmans die ook zijn hele leven in het teken van de bijzondere vondst stelde. Huub Kluijtmans – eigenaar van een natuurbegraafplaats – onderzocht veel en schreef er veel over. De verhalen van zijn vader en diens vasthoudendheid heeft bij overgenomen. Hij schreef twee boeken over de bijzondere vondst in Helenaveen, het dorp dat in 1853 door Jan van de Griendt werd gesticht voor zijn arbeiders in de turfwinning.

De Gouden Peelhelm, te zien in het Rijksmuseum voor Oudheden in Leiden. (collectie RMO Leiden)

Huub Kluijtmans (r) en Hans van Laarschot bij het herdenkingstempeltje aan de rand van Helenaveen. (foto Tjeu van Ras)

Verontwaardiging

Er was meteen na de vondst in 1910 al onenigheid over de houding van de wetenschappers van het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden. Na de vondst moest de helm daar naartoe, maar – zo zegt Huub Kluijtmans nu nog met verontwaardiging – de man van het instituut in Leiden kwam niet verder dan station Deurne, waar de burgemeester de helm aan hem overhandigde. “Er is niemand naar het gebied wezen kijken, waar de helm is gevonden. Geen enkele deskundige is er geweest.” Er was behalve de helm nog veel meer gevonden, stukken leer, munten en andere goed bewaard gebleven voorwerpen van een Romeinse officier. Voor de wetenschappers was het eenvoudig: hier had een Romeinse officier na zijn ontslag uit het leger zijn legeruitrusting begraven. In de beschrijvingen heet dat de ‘depositie-theorie’. Juist die is onderwerp van heftige discussie. ➤

De vondst is in 1910 gedaan

De vindplaats is niet bewaard gebleven. “Mijn vader heeft actie gevoerd, is op de barricaden geklommen om de grond waar de vondsten lagen niet te ontginnen. Het heeft niet mogen baten,” aldus Huub Kluijtmans. Later die middag laten ze het zien bij het gedenkteken, een tempeltje, dat Joep Coppens maakte en dat staat op de hoek van de Oude Peelweg en Centurio aan de rand van Helenaveen. Daarachter een weiland, waar de helm is gevonden, maar waar niets van is terug te zien van het oorspronkelijke gebied.

‘E PALUDE EMERGO’, ‘Uit het veen kwam ik naar boven’ staat op de tempel. Huub Kluijtmans gebruikte die spreuk voor zijn eerste boek, dat hij in 2010, honderd jaar na de vondst schreef. Een boek met daarin zijn bevindingen over de Peelvondsten. In 2020 gevolgd door zijn tweede boek, waarin hij probeert aan te tonen, hoe de helm in het veen terecht kan zijn gekomen. Vast overtuigd is hij dat de depositietheorie onwetenschappelijk is. Er zijn meer mogelijkheden, Huub Kluijtmans spreekt in het boek zijn voorkeur uit voor een gevecht tussen de Romein en Peelbewoners.

Petitie

Wat de twee even dwars blijft zitten, is dat de vondst van de helm alleen wordt toegeschreven aan Peelwerker Gabbel Smolenaars. Hij wordt in alle officiële stukken genoemd, maar volgens Huub Kluijtmans is het een vondst van een groep Peelwerkers. Smolenaars bracht de helm naar de burgemeester, hij alleen kreeg een beloning, de anderen niet. Dat waren Peter Janssen (Loeves Pier) en Driekske Slaats. Zij zijn nooit vernoemd en ook nooit beloond voor hun aandeel in de opbrengst, dit ondanks de belofte van Smolenaars om de opbrengst samen te delen. Nazaten van die twee, een dochter van Driekske Slaats en Peter Janssen, een kleinkind van Loeves Pier, boden september vorig jaar in Leiden een petitie aan om postuum erkenning en eerherstel te krijgen.

► Een van de munten met de beeltenis van Constantijn.

‘E PALUDE EMERGO’, ‘Uit het veen kwam ik naar boven’

► De aquarel van Van Beurden is uniek, het is de eerste afbeelding van de vondsten, enkele dagen nadat ze waren opgegraven.

Bij dat bezoek aan Leiden is met conservator Romeinse geschiedenis van het RMO, dr. Jasper de Bruin afgesproken dat hij in Helenaveen een lezing zou geven over de Gouden Peelhelm. Dat doet hij op donderdag 10 oktober. De werkgroep grijpt dat aan om met o.a. ook een lezing van professor dr.dr. Hans Joosten en andere activiteiten er een symposium van te maken. Het thema is Oral History en als naam van het symposium: Verhalen rond de Gouden Peelhelm. Na afloop wordt bij de herdenkingstempel een informatiebord onthuld. ■

Meer over het symposium is te lezen op:
www.brabantsheem.nl/symposium-verhalen-rond-de-gouden-peelhelm

Circus Harlekino, reizend Brabants immaterieel erfgoed

door Ineke Strouken

Brabant kent een hele bijzondere reizende erfgoedorganisatie, namelijk Circus Harlekino. De directeur van het circus – Kevin van Geet – is de jongste circusdirecteur van Europa en heeft onlangs de Oscar Carré Trofee voor zijn verdiensten voor het Nederlandse circus gekregen.

◀ Kevin van Geet uit Bladel is één van de bekendste Nederlandse circusdirecteuren. Hij nam Circus Harlekino over van zijn opa Peter Verberk. (foto Circus Harlekino)

Voor het voortbestaan van het Nederlandse circus was het een aantal jaren geleden, toen Circus Herman Renz moest stoppen, zeer zorgelijk. Gelukkig zijn er twee tentcircussen die er alles aan doen om de Nederlandse circuscultuur te behouden. Eén van die circussen heeft zijn wortels in Brabant. Met aan de leiding een jonge gepassioneerde directeur. Ik sprak Kevin van Geet in de bureauwagen van het circus, dat op dat moment in Goirle stond. Net zoals Kevin in een traditie van circus maken staat, sta ik in een traditie van circus bezoeken. Met mijn vader heb ik alle circussen bezocht die in de buurt hun tenten hebben opgezet, zowel kleine als grote. Naar het circus gaan heeft nog steeds een grote aantrekkingskracht voor veel mensen. Zeker de tentcircussen, die naar je toe komen.

Way of life

Anno 2024 staat Kevin van Geet in de traditie van de eerste Nederlandse circusdirecteur Pieter Magito in 1786. Hij werd in 1993 geboren in Veldhoven en groeide op in Hapert. Kevins opa Peter Verberk richtte 35 jaar geleden circus Harlekino op. Plannen om het circus van opa over te nemen, had Kevin niet. Ook al richtte hij op jonge leeftijd in Hapert al een kindercircus op. Van Geel studeerde Tuin- en Landschapsmanagement in Den Bosch. In de vakanties hielp hij zijn grootvader, die elke dag op een ander vakantiepark stond. Hij hielp met op- en afbouwen, de publiciteit en trad zelfs op. In zijn studententijd groeide zijn liefde voor het circus. Overal in Europa bezocht hij circussen en schreef recensies.

Tijdens een bijbaantje bij Circus Belly-Wien werd hij onverwachts aangenomen als spreekstalmeester. Het werd een tijd van reizen tussen het circus en de opleiding in Den Bosch. Na zijn studie besloot Kevin van Geet definitief voor het circus te kiezen. Hij verhuurde zich aan circussen in binnen- en buitenland en begon een productiebedrijf. In 2016 startte hij met het Kerstcircus in Etten-Leur en twee jaar later met het Wintercircus in Tilburg. Toen opa Verberk na corona besloot om te stoppen, nam zijn kleinzoon Kevin Circus Harlekino van hem over. ▶

◀ *Het plaatsen van borden om het circus aan te kondigen is uitgevonden door Tony Boltini. Hier de aankondiging van het circus in Goirle.*

Kevin: 'Tien jaar geleden had ik niet kunnen denken dat ik nu rondreis met het circus van mijn grootvader. Opa heeft toch zijn liefde voor het circus aan mij overgedragen en ik heb mijn hart gevolgd. Een circus runnen is niet zomaar een bedrijf. Het is ook een 'way of live'. Het is zeven dagen in de week. Ik heb een groot bedrijf, maar het is ook een bedrijf dat je een paar keer per week moet verplaatsen. Dat doe je met een paar mensen. Naast de verantwoordelijkheid van het op- en afbouwen, het transport van de ene naar de andere plaats, stel ik ook het programma samen, ben ik spreekstalmeester, doe ik de verkoop van de kaarten en onderhoud ik de contacten met de gemeenten. Er gaat heel wat aan vooraf voordat je met je circus in een gemeente mag neerstrijken. Eigenlijk doe ik alles wat nodig is.'

Opa heeft zijn liefde voor het circus aan mij overgedragen

Immaterieel Erfgoed

Circus is immaterieel erfgoed en staat op de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Dat betekent dat je werkt aan de toekomst van het circus. Kevin van Geet heeft namens de tentcircussen zitting in Circuspunt, het aanspreekpunt voor circusbouwers en circusartiesten. Naast de tentcircussen,

heb je in Nederland ook nog theateircircussen, jeugdcircussen en de circusopleidingen in Tilburg en Rotterdam. Jaarlijks wordt in Tilburg het grootste circusfestival van Nederland gehouden. In Haaren verzorgt jeugdcircus Il Grigio al ruim zestig jaar in de zomervakanties optredens.

'Oude waarden geef ik een nieuw jasje'

'Circus maken gaat heel anders dan in de tijd dat mijn grootvader circusdirecteur was. Toen dronk je koffie met de verantwoordelijke ambtenaar, nu ben je veel tijd kwijt aan papieren en regels. Ik leid een moderne onderneming. Ik sta in een lange traditie van circuscultuur, maar ik moet mijn circus ook naar de toekomst brengen. De behoeften van mensen zijn veranderd en wij zijn verwend door de televisie en pretparken. Daar moeten wij een kwalitatief goed circus tegenover zetten. Ik combineer oud met nieuw. Oude waarden geef ik een nieuw jasje.'

Kernwaarden

De magie van het circus is dat het een theater is dat naar de mensen toekomt. De magie begint al als het circus een plaats binnenrijdt. In één dag zien de inwoners een circusdorp, met als middelpunt de grote circustent, ontstaan. De circusborden kondigen het circus aan. In de verte trekken de lichtjes en de muziek de bezoekers naar het circus. Daar stappen ze een

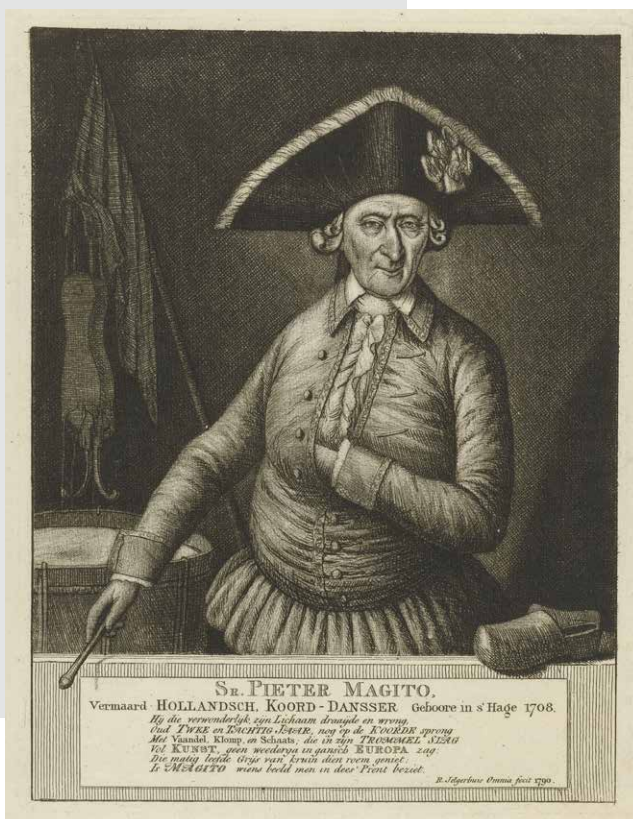
andere wereld binnen. Een wereld waar dingen gebeuren die ze niet voor mogelijk houden. Artiesten die op een losse ladder allerlei acts uitvoeren of een drievoudige salto in de lucht maken. Als rode draad vermaakt de clown het publiek tussen de nummers door. De spreekstalmeester praat de acts aan elkaar. ▶

In het circus stappen ze een andere wereld binnen

Pieter Magito, de eerste Nederlandse circusdirecteur

Circus is aan het einde van de achttiende eeuw ontstaan op de kermis. In 1770 trad de oud-leger officier Philip Astley voor het eerst op met een paardenact. Astley haalde allerlei acrobatische toeren uit op het paard en ontdekte dat dat gemakkelijker ging als de paarden in een rondje liepen. Zo is de piste ontstaan. Het woord 'circus' komt dan ook van cirkel. Het circus ontstond toen Astley ook andere nummers aan zijn paardenshows toevoegde, zoals clowns en koorddansers.

In Nederland bracht Pieter Magito voor het eerst circusvermaak. Hij was koorddanser en vermaakte het publiek door op klompen en schaatsen op het koord te dansen. Tijdens de kermis in Delft in 1786 had hij voor het eerst een show met koorddans- en paardenummers in een tent. Tien jaar later stond zijn optreden op de programma's vermeld als circus. Het Nederlandse circus was geboren en Pieter Magito was de eerste Nederlandse circusdirecteur.

◀ *Circus is een
reizend theater.
Bezoekers stappen
een wereld van
magie binnen.*

In een tijd dat vooral in de kleinere gemeenten veel kunst- en cultuur het moeilijk heeft en schouwburgen verdwijnen, is het circus belangrijk omdat het naar je toe komt en geen dure investeringen vergt. Circus is een reizend theater. Is het mogelijk om daar wat mee te doen? Kevin: 'Wij benaderen alle scholen in de gemeenten waar ons circus neerstrijkt. Wij geven ook rondleidingen en vertellen over onze geschiedenis. Inclusie (ik hou niet zo van het woord) is in het circus al eeuwen normaal. Bij ons is iedereen welkom. Leeftijd of culturele achtergrond maakt ons niets uit. Voor mensen met een handicap passen wij ons programma aan. Circus is voor iedereen! Daarmee passen wij heel goed in de nieuwe ideeën van wat erfgoed is. Mijn Circus Harlekino laat ruim twee eeuwen geschiedenis zien, maar is ook helemaal van deze tijd. Zo houden wij ons erfgoed levend!'

De foto's bij dit artikel zijn, tenzij anders vermeld, gemaakt door Ineke Strouken.

Een gegoede familie op glasnegatieven

door Tjeu van Ras

Een paar jaar geleden werden originele tekeningen en foto's van de zinkfabriek in Budel-Dorplein ternauwernood gered van vernietiging. Dankzij de heemkundekring Baronie van Cranendonck kwamen ze alsnog terecht in een van de depots van het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE). Een aanwinst, die eerder dit jaar nog een vervolg kreeg. Het centrum kreeg zo'n 300 glasnegatieven van de familie Dor, stichter van de zinkfabriek, in zijn bezit.

◀ *Afdruk van een van de negatieven, een familietafereel met spelende kinderen. (foto RHCE)*

Historicus Loes Heuvelmans werkt sinds 2000 – het jaar waarin het huidige gebouw door het centrum werd betrokken – bij het RHCE. Ze begon als archivist, begaf zich later op het pad van communicatie en pr en houdt zich nu vooral bezig met erfgoed. “Verbinding leggen tussen het centrum en de heemkundekringen in de regio Zuidoost-Brabant. Twintig gemeenten zijn aangesloten.” Via Jac. Biemans van heemkundekring Baronie van Cranendonck zijn de tekeningen en foto's een paar jaar geleden verworven. Ook bij de glasnegatieven vervulde hij een bemiddelende rol.

Onderbelicht

Lucien Dor en zijn broer Emile stichtten vanuit Wallonië in 1893 de zinkfabriek in Budel. Ze bouwden het fabriekscapex en meteen 12 arbeiderswoningen, in een gebied dat nog onontgonnen was. Ze bouwden uiteindelijk een eigen dorp, Budel-Dorplein. “Als je daar bent waan je je in het buitenland, geheel in Waalse stijl gebouwd,” aldus

Loes Heuvelmans. Volgens haar een stukje geschiedenis, dat lang onderbelicht is gebleven. De gebroeders Dor zorgden volgens haar goed voor hun werknemers en de gezinnen met investeringen in de woningbouw en gezondheidszorg. Ze zorgden voor vertier, kortom een familie met volgens Loes Heuvelmans een groot sociaal hart. Het begon in 1893 als de Kempensche Zinkmaatschappij (KZM), in 1972 werd het Budelco. De naam veranderde nog een paar keer: Pasmenco Budel Zink (1988), Zinifex Budel Zink (2004) en sinds 2007 heet het bedrijf Nyrstar

Angèle, de echtgenote van Lucien, maakte in die tijd al foto's. Het zijn opnames op glas. “De meeste zijn stereo-opnames. Dubbele opnamen om via een stereoscoop te bekijken. Heel speciaal om die te bewaren.” Ze laat de doosjes zien waarin de glasnegatieven – nu verpakt in speciaal beschermend papier – zijn bewaard. Eentje met het adres in Den Haag, waar ze naartoe werden gestuurd om af te drukken, de firma Ivens & Co aan het Noordeinde in Den Haag. Een familie die bekend is geworden door de films van een van hen, de cineast Joris Ivens (1898-1989).

Zoektocht

De negatieven zijn allemaal gedigitaliseerd. Vrijwilligers van het RHCE zijn bezig met de beschrijving van de foto's. Als alles is gedigitaliseerd komen ze online. “De foto's zijn van wisselende kwaliteit. Het is een echte zoektocht.” ▶

◀ Loes Heuvelmans in het depot bij de dozen waarin de glasnegatieven worden bewaard.

◀ Een van de glasnegatieven van de familie Dor.

“Bij heel veel afbeeldingen ontbreekt iedere beschrijving. Er zijn contacten met de familie via de heemkundekring.” Het zijn voornamelijk familiefoto’s, maar ook van de zinkfabriek en van Budel-Dorplein zijn opnames. ‘Heel bijzonder is dat ze vrij spontaan en heel levendig zijn. Het geeft een enorm goed beeld van hoe het leven was van een familie op stand, van een gegoede familie, die verkeerde in hoge kringen.”

De glasnegatieven worden op een speciale manier bewaard in een van de depots van het RHCe. Heuvelmans laat het zien, een van de vele doosjes waarin een glasnegatief zit. Met de hand aanraken is er niet bij, de negatieven worden in speciaal papier bewaard in de dozen. Als Heuvelmans er een toont is ze uiterst voorzichtig. Met grote voorzichtigheid wordt het papier teruggevouwen en ze neemt een negatief alleen vast aan de rand, zonder het verder aan te raken. In het depot liggen ook de grote tekeningen en afbeeldingen die eerder zijn verkregen. Heel waardevol maar door hun grootte lastiger digitaal toegankelijk te maken. Ook deze tekeningen hebben een speciale verpakking. ■

De foto's bij dit artikel zijn gemaakt door Tjeu van Ras

Het RHCe houdt bij de aangesloten gemeenten toezicht op de juiste werkwijze voor archivering. Het bewaart en beheert de archieven van de aangesloten gemeenten. Bij het RHCe zijn 18 mensen werkzaam. Het centrum maakt bij zijn werk dankbaar gebruik van de inzet van vrijwilligers van de heemkundekringen. Deze zijn onmisbaar bij het toegankelijk maken van fotocollecties en de beschrijving van foto's.

Enkele projecten waarbij RHCe samenwerkt met erfgoedverenigingen:

- Heemkundekring De Vonder Asten-Someren: beheer en beschrijving eigen collectie en gemeentelijke foto-collectie.
- Heemkundekring De Baronie van Cranendonck: de fotocollectie is ondergebracht bij de beeldbank van het centrum.
- Heemkundekring Barthold van Heessel Aarle-Rixtel: project klokkendossiers. Voormalige klokkengieterij Petit en Fritsen heeft een groot archief nagelaten, dat in het depot ligt en wordt beschreven. Zo zijn heel veel offertes bewaard gebleven. De heemkundekring adviseert wat kan worden bewaard.
- Heemkundekring Weerderheem Valkenswaard: de schepenarchieven uit deze gemeente worden met hulp van medewerkers van RHCe door telkens twee mensen van de kring gescand.
- Nederlandse Genealogische Vereniging afdeling Peel- en Kempenland: scannen van schepenbankregisters, nu bezig met die van de schepenbank Hoogeloon. Ook maken ze transcripties en verrichten ze indeerwerkzaamheden.
- Daarnaast werkt het RHCe met vrijwilligers met een groot hart voor erfgoed, die niet verbonden zijn aan een vereniging.

► Doosje met het adres van de firma Ivens & Co in Den Haag.

Op bezoek bij Vincent in Nuenen

Bestuursleden van Brabants Heem zijn samen met hun partners voor de jaarlijkse uitdaging op bezoek geweest bij het Nuenen van Vincent van Gogh.

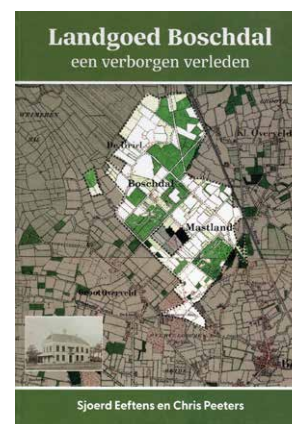
De pastorie, waar Vincent in zijn Nuenense tijd verbleef. (foto Tjeu van Ras)

Het werd een dag gevuld met niet alleen de beroemde schilder, maar ook met een gastvrije ontvangst door Erfgoedvereniging De Drijehornick in hun eigen heemhuis. Een ontvangst die begon met een heerlijke Van Gogh Stoet. Bestuursleden van de vereniging gaven vervolgens uitleg over de vereniging en de activiteiten die worden ondernomen.

Na de lunch stond Vincent van Gogh centraal. Peter van Overbruggen, enthousiast vrijwilliger in het Van Gogh Village Museum in Nuenen was de rest van de dag de gids. Een kenner van Nuenen, maar vooral van Vincent van Gogh en zijn tijd in Nuenen. Het museum is gevestigd tegenover de pastorie waar de schilder enige tijd woonde. Het is vorig jaar na een forse uitbreiding heropend. Een audiotour leidde iedereen door de zalen en de exposities. Vervolgens werd een wandeling gemaakt door Nuenen. Met veel informatie over het dorp, maar vooral over de sporen die Vincent heeft nagelaten in zijn schilderijen, zoals de pastorie, de pastoretuin en het protestantse kerkje.

Landgoed Boschdal, een vergeten verleden

Ten noorden van Prinsenbeek ligt nu een fraai golfcomplex. Heemkundekring Op de Beek uit Prinsenbeek heeft daarover onder de titel 'Landgoed Boschdal, een verborgen verleden' een nieuw boek uitgebracht.

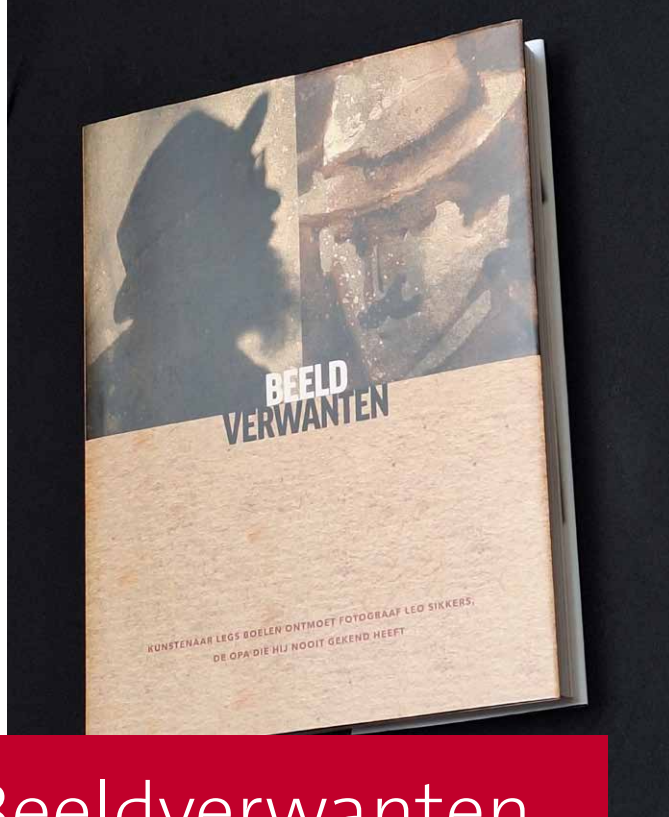
Vroeger was het golfcomplex het heerlijke landgoed Boschdal met daarop landhuizen. Dat hierachter een uitgebreide historie zit, is dan voor de hand liggend. In een tienjarig project is er de Boschdalwerkgroep van Heemkundekring Op de Beek uit Prinsenbeek met o.a. veel archiefonderzoek, het opnieuw uitgeven van twee reeds bestaande romans en dit nieuwe boek in geslaagd om die hele historie op papier te zetten.

In 2016 en 2018 verschenen al "Een lady op Boschdal" en "Lindendaal of het drama van Boschdal". Deze beide geromantiseerde boeken vertellen niet het hele verhaal en slechts fragmenten.

In dit laatste boek wordt de ware geschiedenis door de eeuwen heen van het indrukwekkende landgoed uit de doeken gedaan. Met veel verhalen, feiten, gegevens, foto's, achtergronden en verrassende nieuwe ontdekkingen, krijgt men een beeld van hoe het landgoed zich vormde, ontwikkelde, ten onder ging en uiteindelijk nu een golfterrein is. Ook de adellijke bewoners met hun leefwijze en omliggende boerderijen en landerijen komen in beeld.

Het boek is te koop voor € 24,50 + verzendkosten. Tevens is er een voordeelpakket met de eerste 2 boeken en de biografie van Louise Stratenus (schrijfster "Lindendaal") voor € 25 + verzendkosten. Zie: www.hk-opdebeek.nl

Beeldverwanten

De Brabantse beeldend kunstenaar en zanger Legs Boelen (1951) werkte de afgelopen 7 jaar aan een conceptueel fotokunstproject waarin hij een beeldende dialoog in de tijd aangaat met zijn grootvader die hij niet gekend heeft, de fotograaf en drukker Leo Sikkers (1880- 1950). In 'Beeldverwanten' is dat project beschreven.

In Boelens vroegere werk reflecteerde, verzamelde en onderzocht hij al vaker de verbanden tussen hedendaagse kunst en erfgoed. In dit project, wat eind 2021 heeft geresulteerd in de succesvolle expositie "Nadruk Verboden", in de "Voorste Vennen" Drunen, de geboortegrond van Sikkers, werden naast het fotowerk van Leo Sikkers, nieuwe interpretaties daarvan, in de vorm van kleine en grote inkttekeningen, foto's en installaties, getoond.

Historie en hedendaagse kunst lopen in elkaar over

Het nieuwe 254 pagina's dikke kunstfotoboek met linnen kaft en stofomslag brengt in beeld waardoor Boelen in het werk van Sikkers werd geïnspireerd. Historie en hedendaagse kunst lopen in elkaar over. Boelen neemt de lezer op zijn artistieke wijze van onderzoeken mee in het verhaal van de zoektocht naar het, aanvankelijk verloren gegane, oeuvre van zijn opa. Op 12-jarige leeftijd stond hij erbij toen het grote glasnegatievenarchief van zijn opa werd vernietigd.

Authentieke straatbeeld- en studiofoto's van Sikkers uit de periode 1900-1940, vaak gebruikt voor talloze Ansichtkaarten, vormen de basis van waaruit Boelen is gaan schilderen, schrijven en fotograferen. Door in te zoomen op het werk van zijn opa komen we in een hele eigen wereld terecht. ■

Het boek is in offset full colour gedrukt in een beperkte oplage van 300 exemplaren. Tekstbijdragen van Rik Suermondt, fotohistoricus en essayist Joop Swaans. De vormgeving is van Kees Zoontjens. Er is ook nog een speciale gelimiteerde uitgave verkrijgbaar in oplage van 25 exemplaren genummerd en gesigneerd met extra artprints en originele tekening in luxe cassette.

Beeldverwanten. ISBN:978-90-90-38399-6; te bestellen bij: waalwijk@readshop.nl, info@sikkers.nl of legsboelen@live.nl Prijs: € 45; de Special Edition kost € 150.

De volgende Koerier

De volgende Koerier van Brabants Heem verschijnt in december 2024.

Hebt u kopij voor dat nummer of onderwerpen voor de agenda, stuur die dan vóór **maandag 18 november 2024** naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

Foto's en illustraties graag minimaal 1,5 MB groot in JPEG-formaat, los en dus niet in een tekstbestand geplaatst.

Indien van toepassing plaatsen we de teksten ook op de website van Brabants Heem, www.brabantsheem.nl en op www.facebook.com/brabantsheem

Onderscheidingen Brabants Heem

Bronzen legpenning Brabants Heem voor Otte Strouken

Otte Strouken heeft bij zijn afscheid als bestuurslid van Brabants Heem de bronzen legpenning van de stichting ontvangen. De penning werd hem uitgereikt tijdens de bijeenkomst van de Raad van Aangeslotenen op donderdag 13 juni in Goirle. De penning werd uitgereikt door zijn zus Ineke Strouken. Otte Strouken trad in november 2013 aan als bestuurslid van Brabants Heem. Ineke Strouken noemde zijn positie binnen het bestuur bijzonder door zijn opleiding tot jurist. Hij heeft adviezen, informatie en cursussen gegeven over zaken als de verschillende rechtspersonen, statuten, persoonlijke aansprakelijkheid, verzekeringen, de ANBI status, de AVG en nog veel meer. Als een echte

bruggenbouwer heeft Otte Strouken de contacten tussen Brabants Heem en de Brabantse Boerderij, Bond Heemschut en het Archeologisch Genootschap aangehaald. "Maar," aldus Ineke Strouken, "het meeste plezier haalde je uit de bijeenkomsten van de heemkundekringen."

► Otte Strouken

Bijzondere positie binnen het bestuur door zijn opleiding tot jurist

► Henk Hellegers (l) reikt het tinnen herinneringsbord uit aan vicevoorzitter Carel Verdonschot. (foto collectie erfgoedvereniging Son en Breugel)

► Koninklijke onderscheiding voor het echtpaar Henk Hutten en Betty van der Dennen. (foto collectie erfgoedvereniging Son en Breugel)

Son en Breugel

Voorzitter Henk Hellegers van Brabants Heem heeft bij de viering van het 50-jarig bestaan van Erfgoedvereniging Son en Breugel het tinnen herinneringsbord uitgereikt aan vicevoorzitter Carel Verdonschot.

In 1974 werd de vereniging opgericht als heemkundekring. In 2022 vond de naamsverandering plaats naar Erfgoedvereniging Son en Breugel, die zo'n 250 leden heeft. Henk Hellegers preeft de vele activiteiten, waarmee de vereniging in de afgelopen vijftig de geschiedenis van Son en Breugel uitgedragen heeft. Hij ging in op die geschiedenis en merkte ook op dat de vereniging prima samenwerkt met de gemeente en met maatschappelijke organisaties in Son en Breugel.

Het echtpaar Henk Hutten en Betty van der Dennen ontving bij de viering uit handen van burgemeester S. Otters de versierselen op die behoren bij de onderscheiding tot Lid in de Orde van Oranje Nassau. Beide zijn al vanaf de oprichting bij de vereniging betrokken. Henk en Betty behoorden in 1974 tot de oprichters. Henk was tot 1982 voorzitter en Betty was een van de eerste bestuursleden van de vereniging. ►

◀ Lidwien
Verstraaten-Jansen

Boekel

Lidwien Verstraaten-Jansen uit Boekel is op dinsdag 25 juni door bestuurslid Tjeu van Ras van Brabants Heem onderscheiden met het zilveren draaginsigne van Brabants Heem. De onderscheiding en bijbehorende oorkonde werden uitgereikt tijdens haar afscheid als vrijwillige van Museum De Kluis in Boekel en als actieve vrijwilliger bij de heemkundekring Sint Achten op Boeckel. Ze was jarenlang bestuurslid. Voor de heemkundekring is zij ruim 20 jaar bijzonder actief geweest o.a. op gebied van documentatie, schrijver van artikelen in het verenigingsblad De Wanmeule, medewerking aan diverse boeken die de kring uitgaf en was actief op het gebied van PR en publiciteit.

Mierlo

Twee leden van heemkundekring Myerle uit Mierlo werden bij de laatste algemene ledenvergadering verrast met een onderscheiding die door voorzitter Hans Klink namens Brabants Heem werd uitgereikt.

Henk van Sleuwen kreeg de zilveren draaginsigne met oorkonde van Brabants Heem als blijk van waardering voor zijn grote aandeel in de beoefening van de heemkunde, vanwege zijn inzet, toewijding en enthousiasme waarop hij zich heeft ingezet voor de belangen van deze heemkundekring, als coördinator van de werkgroep Archeologie, vanwege zijn betrokkenheid bij opgravingen in Mierlo en de vondsten die zijn gedaan, als auteur van artikelen over archeologie in het verenigingsblad 'Myerlese Koerier' en als organisator van tentoonstellingen.

◀ Hans Verhees (l) en
Henk van Sleuwen (r)
(foto heemkundekring
Myerle)

Hans Verhees kreeg de onderscheiding voor zijn grote aandeel in de beoefening van de heemkunde, vanwege zijn inzet, toewijding en enthousiasme waarop hij zich heeft ingezet voor de belangen van Heemkundekring Myerle, vanwege zijn werk als penningmeester, als projectleider van het stickerboek Canon van Mierlo, als coördinator van het verenigingsblad 'Myerlese Koerier', als webmaster van de website van deze heemkundekring en voor het opmaken en verspreiden van de maandelijkse nieuwsbrief.

◀ Gerrit Mol

Rosmalen

Namens Brabants Heem is door het bestuur van de Heemkundekring Rosmalen het zilveren draaginsigne van Brabants Heem postuum aan Gerrit Mol uit Rosmalen uitgereikt. Zijn zoon Peter-Jan nam de onderscheiding in ontvangst. Brabants Heem roemt in de bijbehorende oorkonde de verdiensten van de plotseling overleden Gerrit Mol: zijn toewijding en het enthousiasme waarmee hij zich heeft ingezet voor de "Rosmalla", het verenigingsblad van de kring en met name als lid van de redactie. Hij was sinds 2005 aan het blad verbonden en als hoofdredacteur sinds 2018. Gerrit Mol hield nauwgezet het register bij van de website en gold als een begenadigd schrijver van een groot aantal artikelen over de geschiedenis van Rosmalen. Hij zette zich in voor het behoud van de Laurentiuskerk. ■

Agenda en jubilea

2024

19 september	bestuursvergadering Brabants Heem
13 oktober	70 jaar HKK de Oude Vrijheid Sint-Oedenrode
12 november	50 jaar Oudheidkundige kring Geertruidenberghe
14 november	Raad van Aangeslotenen
18 november	50 jaar HKK Kèk Liempt Liempde

De Koerier in 2024

De Koerier

In 2024 verschijnt De Koerier vier keer: in maart, juni, september en december. Als u iets in dit tijdschrift gepubliceerd wilt hebben, kunt u kopij opsturen of mailen. Houd u zich wel aan de inleverdatum.

Ongeveer drie weken na de inleverdatum ligt het tijdschrift bij de kringen op de deurmat en wordt de digitale versie verzonden naar de secretariaten van de aangesloten kringen, verenigingen en stichtingen en op de website geplaatst.

De volgende uitgave verschijnt in december 2024.

De uiterste inleverdatum hiervoor is **maandag 18 november 2024**.

Kopij sturen naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

Brabants Heem is de ondersteunende organisatie voor 127 zelfstandige Brabantse heemkundekringen en erfgoedverenigingen. De stichting organiseert in samenwerking met andere organisaties cursussen en studiedagen, zet netwerken op en geeft adviezen. Dat alles om de deskundigheid van de kringleden te bevorderen op alle terreinen waar dat nodig is. Verder stimuleert Brabants Heem nieuwe initiatieven en onderlinge samenwerking.

Website: www.brabantsheem.nl

Facebook: www.facebook.com/brabantsheem

Uitgave: Brabants Heem, Postbus 1203, 5200BG 's-Hertogenbosch.

Eindredactie: Tjeu van Ras

Kopij sturen naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

Foto's: Naamsvermelding bij de foto, overige merendeels uit collecties van de heemkundekringen.

Ontwerp: Peter van Gerwen

gerwen online en offline reclame

Drukwerk: Em. De Jong

 Koninklijke
Drukkerij Em. de Jong
Baarle-Nassau

Alle rechten voorbehouden. Niets in deze uitgave mag worden veelevoudigd of openbaar gemaakt, in welke vorm ook, hetzij elektronisch dan wel mechanisch door fotokopieën, scans of opnamen, tenzij met voorafgaande toestemming van de uitgever. De uitgever heeft er naar gestreefd om alle copyrights in deze uitgave te regelen. Wie meent alsnog rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen.

De Koerier wordt verzonden naar verenigingen, instellingen en particulieren. Stichting Brabants Heem wordt geacht daarvoor toestemming te hebben gekregen bij de opgave. De gegevens worden zorgvuldig beheerd en niet aan derden beschikbaar gesteld of voor andere doeleinden gebruikt. Wie wil dat zijn/haar gegevens worden verwijderd kan daarvoor een bericht sturen naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

Wandelen door de Zuiderwaterlinie

Expeditie Zuiderwaterlinie krijgt een vervolg. In september en oktober kunnen wandelaars gratis meelopen met vijf wandeltochten door de hele Zuiderwaterlinie. Tijdens elke wandeltocht staat het verhaal, de geschiedenis en cultuur van één regio centraal.

De Zuiderwaterlinie is een unieke ketting van historische vestingsteden en hun ommeland, verbonden door het typisch Nederlandse verhaal van verdedigen met water.

De ontdekkingsstochten van Expeditie Zuiderwaterlinie starten op zaterdag 14 september bij, Ooltgensplaat (Goeree-Overflakkee), de afsluiting op zaterdag 12 oktober in Raamsdonk.

Meer informatie over de Expeditie Zuiderwaterlinie op www.zuiderwaterlinie.nl/expeditie2024.

📍 Zuiderwaterlinie
2023 in Waalwijk.
(foto Edwin Wiekens)